

Bar Bemærkninger med Hensyn til dette saa meget paaberaabte Sædeligheds-spørgsmaal og dets Stilling til denne Sag. Der vil jeg nu for det Første bemærke, at det er ikke nogen tilstedelig Maade at stille sig paa i en Diskussion, saaledes at ville gjøre gjældende, at Ens Modstandere skulde have mindre Respekt for det Sædelige, end man selv har, fordi man har en anden Mening om, hvad Sædelighedskravet medfører. Naar jeg modsætter mig det ærede Medlems Vædringsforslag, er det netop, fordi jeg mener, at det vil komme Sædelighedskravet for nær, fordi det vilde fordunkle Forholdet mellem det lovlige Ægtefælle og de ulovlige Kjønnsforbindelser. Efter det ærede Medlems Forslag ser jeg egentlig ikke nogen Grund, hvorfor en Mand, der ikke før har været gift og heller ikke ægter at gifte sig, ikke ligesaa godt kan leve i Konkubinats som i lovligt Ægtefælle. Børnene faae jo Arveret og Faderens Navn, saa udbortes betragtet ser jeg egentlig ikke, at der bliver nogen væsentlig Forskjel. Derfor er det efter mit Syn paa, hvad Sædelighedskravet fører med sig, at jeg modsætter mig det ærede Medlems Forslag. Men saa vil jeg endelig med Hensyn til al denne Tale om Sædelighed og Pastor Beck's Artikel o. s. v. bemærke det, at man maa jo skjelne bestemt imellem de to Ting, hvad der er Sædelighedens Krav, og hvad der falder indenfor Statens Opgave at gennemføre ved udbortes Foranstaltninger. Det kan aldrig være Statens Opgave at gennemføre Sædelighedskravene ganske i Almindelighed, og det er en Opfattelse, som man er kommet mere og mere bort fra. Ikke en Gang paa Christian den 5tes Lovs Tid var det jo fuldt ud hævdet, thi Christian den 5tes Lov skjelner jo ganske bestemt mellem den Slags Synder og Laster, som gaa i Svang mellem Folk, og som Præsterne skulde søge ved Formaning og ved den Tids kirkelige Straffe ogsaa naturligtvis at udrydde, og siger netop udtrykkelig om det, at det er ikke Noget, der bekvemmeligen ved Rettergang kan affattes, skjelner altsaa mellem disse Sædelighedskrav, som ikke ved Rettergang kunne hævdendes, men ved religiøse og moralske Forestillinger og Sligt, og det, som Staten paatager sig at gennemføre. Det er en Udvikling, som er gammel, at man efterhaanden mere og mere har søgt at klare dette: Hvor langt kan Staten gaa, og hvor meget maa man respektere den personlige og individuelle Frihed? Hvor bliver Grænsen? Det er et Spørgsmaal, som ikke kan besvares saadan efter rent vage Følelsesræsonnementer. Det er et Spørgs-

maal, som kræver moden Overveielse af de mange forskellige Forhold, som ved den Leilighed komme i Betragtning, og skulde man ind paa dette, ved ydre Magt at gennemføre det, man maatte betragte som de sædelige og religiøse Krav, vilde man komme til at slaas en Streg over en Udvikling, som er gammel her til Lands, og som man i det Mindste hidtil har været tilbøielig til at betragte som en heldig Udvikling. Vi have haft Tider, hvor der eksisterede stor Uklarhed over det Spørgsmaal, og hvor man strakte en Dyrigheds faderlige Omsorg for at gennemføre Sædelighedsfordringen meget vidt, men jeg kan dog ikke tænke mig, at man her i Thinget skulde kunne ønske endog kun tilnærmelsesvis at komme tilbage til den Slags Tilstande. For det Første have vi jo haft Bestemmelser, som tillod Magistraten i Kjøbenhavn saavel som i forskellige andre Byer uden Videre at indsætte Ægtefælle, der ikke forligtes ordentligt, i Lughuset en Tid lang, saadan efter Behag, saa længe man syntes, de kunde have godt af at være der; begge to, hvis de vare lige skyldige, og hvis ikke, da den mest skyldige. Fremdeles har man haft Bestemmelser om, at Folk, der vare Drukkenbolte, eller som vare liderlige, hvilket forresten i den Tids Sprog ikke betød det Samme som nu, men havde en mere vidtstrakt Betydning, kunde man ogsaa sætte ind til Forbedring der i nogen Tid. Derhos havde vi de gamle Straffe for simpelt Leiermaal og deslige. Men alt det er jo en Udvikling, der er forbi, og den er forbi, tror jeg, netop i Kraft af den Betragtning, at man mere og mere kommer til den Erfjendelse, at Statens Opgave ikke kan være at gribe saaledes ledende ind i de enkelte Menneskers sædelige Liv. Derfor tror jeg, at det er en ganske naturlig Ting, at disse Spørgsmaal ere fordelte saaledes mellem Kultusministeriet og Justitsministeriet, som de ere, idet det nemlig derved holdes klarere og skarper — hvad jeg for den personlige Friheds Skyld anser for at have den største Betydning — at disse to Ting ikke falde sammen, men at der maa gjøres en meget bestemt Grændse her mellem Rettens Omraade og Sædelighedens Omraade.

Jeg skal nu endelig vende lidt tilbage til det første Spørgsmaal, jeg omtalte, nemlig den formentlige Inkonsekvens, naar man sammenligner det Fruentimmers Stilling, som har vægte Børn, med Ægtehustruens Stilling, og der vil jeg sige, at jeg slet ikke vil unddrage mig den Konsekvens, som en æret foregaaende Tale berørte, nemlig at tage Spørgsmaalet under Overveielse ogsaa